

TÜRKİYE-MISIR SERBEST TİCARET ANLAŞMASI'NIN SONUÇLARI

İHRACAT RAKAMLARINA YANSIYOR

Türkiye Cumhuriyeti hem ticari çıkarları doğrultusunda, hem de Türkiye'yle Avrupa Birliği (AB) arasında tesis eden Gümrük Birliği'nin yükümlülükleri gereği, Mısır Arap Cumhuriyeti ile Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalayabilmek için 1997 yılından itibaren bu konuda azami çaba sarf etti. Bu çerçevede, Türkiye Cumhuriyeti ile Mısır Arap Cumhuriyeti arasındaki STA görüşmeleri 1998 yılı Aralık ayında başlatıldı ve son olarak 2005 yılı Eylül ayında yapılan altıncı tur görüşmeler neticesinde müzakere tamamlanarak, 27 Aralık 2005 tarihinde imzalandı ve 1 Mart 2007 tarihinde de yürürlüğe girdi.

Mısır ile Türkiye arasındaki ticaret hacmi 2005 yılında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması ile 3 milyar dolar seviyesine ulaşırken, ihracat 2011 yılı ilk dokuz ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 14'lük bir artışla yaklaşık 2 milyar 505 milyon dolara yükseldi.

İmzalanan STA, sanayi ürünlerindeki gümrük vergileri, miktar kısıtlamaları ile eş etkili vergi ve önlemlerin kaldırılması; tarım ürünlerinde taviz değişimi ile hayvan ve bitki sağlığı önlemleri; hizmetler, yatırımlar ve genel hükümler (iç vergilendirme, yapısal uyum, damping, korunma önlemleri, devlet tekelleri, ödemeler, menşe kuralları, devlet yardımları fikri ve sınai mülkiyet hakları, kamu ihaleleri vs.) alanlarında düzenlemeler içeriyor.[1]

Diğer taraftan Türkiye ve Mısır, 25 AB üyesi ülke ile 10 Akdeniz ülkesi arasında 2010 yılı itibarıyla bir Serbest Ticaret Alanı oluşturulmasını öngören Barcelona Süreci'nin de tarafları olup, iki ülke arasında imzalanan STA bu alanda da önemli bir adım oluşturuyor.

Hazırlayan: Irmak ATALAY
Uzman Yardımcısı
TOBB AB Proje Geliştirme ve İzleme Müdürlüğü

ANLAŞMANIN KAPSAMI

Türkiye ile Mısır arasında Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşmalarıyla diğer birçok alanı kapsayan anlaşma bulunuyor.

Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) 1994/Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında ortaklık tesis eden Anlaşma aynı zamanda Avrupa Toplulukları ve Üye Devletleri ile Mısır arasında ortaklık tesis eden Avrupa-Akdeniz Anlaşması hükümleri paralelinde; Türkiye'nin Mısır ile olan ticari ve ekonomik ilişkilerinin yasal çerçevesi tamamlanmış oluyor. Anlaşma kapsamında sanayi ürünlerinde uygulanacak tercihli rejim, Protokol I'de yer alıyor.

Türkiye ile Mısır arasında gerçekleştirilen anlaşma gereği sanayi ürünlerinde; Türkiye, AB tarafından Mısır'a uygulandığı üzere, Mısır menşeli tüm sanayi ürünlerinin Türkiye'ye ithalatında

uygulanan gümrük vergilerini STA'nın yürürlüğe girişiyle birlikte sıfırlanması gerikiyor. Mısır ise AB-Mısır Ortaklık Anlaşması'na paralel olarak, Türkiye menşeli sanayi ürünlerinin Mısır'a ihracatında uygulanan gümrük vergilerini farklı indirim takvimine sahip dört ayrı liste çerçevesinde aşamalı olarak sıfırlanıyor. Bu kapsamda, Anlaşmaya göre gümrük indirimlerinin şu şekilde yapılması öngörülüyor:

a) Liste I'de yer alan ürünler (Örneğin nadir toprak metaller, skandiyum ve itriyum, nitritler, asetik anhidrit vb.) için gümrük vergileri ve eş etkili vergiler aşağıda belirtildiği gibi indiriliyor:

Anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihte, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 50'sine indiriliyor:

➜ 1 Ocak 2007 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 25'ine indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2008 tarihinde, kalan vergiler yürürlükten kaldırılıyor.

b) Liste II'de yer alan ürünler (Örneğin sıvı cilalar vb. müstahzarlar, zararlı bitkileri yok eden, bitki yetişmesini düzenleyenler plastikten eşya, sivil hava taşıtlarına mahsus teknik kullanımlar vb.) için gümrük vergileri ve eş etkili vergiler aşağıdaki şekilde indiriliyor:

➜ 1 Ocak 2008 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 90'ına indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2009 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 75'ine indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2010 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 60'ına indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2011 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 45'ine indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2012 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 30'una indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2013 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 15'ine indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2014 tarihinde, kalan vergiler yürürlükten kaldırılıyor.

c) Liste III'te yer alan ürünler (Örneğin sodyum nitrat, süper fosfatlar, klasörler, ciltler, dosya gömlekleri ve kapakları vb.) için gümrük vergileri ve eş etkili vergiler aşağıdaki şekilde indiriliyor:

➜ 1 Ocak 2010 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 95'ine indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2011 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 90'ına indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2012 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 75'ine indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2013 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 60'ına indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2014 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 45'ine indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2015 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 30'una indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2016 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 15'ine indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2017 tarihinde, kalan vergiler yürürlükten kaldırılıyor.

d) Liste IV'te yer alan ürünler (Örneğin karavan tipi kamp/ikamet için römork, yarı römorklar, hava taşıtları için çok fazlı AC motorlar 735 w vb.) gümrük vergileri ve eş etkili vergiler aşağıdaki şekilde indiriliyor:

➜ 1 Ocak 2011 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 90'ına indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2012 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 80'ine indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2013 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 70'ine indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2014 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 60'ına indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2015 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 50'sine indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2016 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 40'ına indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2017 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 30'una indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2018 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 20'sine indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2019 tarihinde, her bir vergi ve harç temel verginin yüzde 10'una indiriliyor.

➜ 1 Ocak 2020 tarihinde, kalan vergiler yürürlükten kaldırılıyor.

Tablo I

Türkiye Cumhuriyeti Menşeli Ürünlerin, Mısır Arap Cumhuriyeti'ne İthalatında Tabi Olduğu Taviz Bilgileri

KN Kodu	Ürün Tanımı	Miktar (ton)	MFN Vergilerden Tarife İndirimi (%)
802,21 802,22	Fındıklar (Corylus spp).	2	100
804,2	İncirler.	500	100
809,2	Kirazlar (vişneler dahil).	500	100
813,1	Kurutulmuş kayısılar.	500	100
1507.90.91	Soya-fasulyesi yağı, yarı rafine edilmiş dökme halde.	10	100
1512,11	Ham ayçiçeği veya aspir yağı.	20	100
1512.19.91	Ayçiçeği tohumu yağı, yarı rafine edilmiş dökme halde.		
1515,21	Ham mısır yağı	10	100
1517	Margarin; bu fasılda yer alan hayvansal veya bitkisel katı ve sıvı yağların veya farklı katı veya sıvı yağ fraksiyonlarının yenilen karışımları veya müstahzarları, 1516 pozisyonundaki yenilen katı veya sıvı yağlar ve bunların fraksiyonları hariç.	1	100
1704	Kakao içermeyen şeker mamulleri (beyaz çikolata dahil).	2	15
1806	Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları.	1	15
1902	Makarna, pişirilmiş veya etle veya diğer maddelerle doldurulmuş veya başka şekilde hazırlanmış olsun/olmasın, spagetti, makaroni, şehriye, lazanya, gnocchi, ravioli, cannelloni, kuskus, gibi hazırlanmış olsun olmasın.	1	15
1905	Ekmek, pasta, kek, bisküvi ve diğer ekmekçi mamulleri, kakao içersin/içermesin; hosti, eczacılıkta kullanılan boş ilaç kapsülleri, mühür güllacı, pirinç kağıdı ve benzeri ürünler.	1	15
2001,1	Hıyarlar ve kornişonlar, sirke veya asetik asitle hazırlanmış veya konserve edilmiş.	1	15
2008	Tarifenin başka yerinde belirtilmeyen veya yer almayan meyvalar, sert kabuklu meyvalar ve yenilen diğer bitki parçaları, başka surette hazırlanmış veya konserve edilmiş, ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler, alkol katılmış olsun/olmasın.	500	15
2009	Meyva suları (üzüm şırası dahil) ve sebze suları, fermente edilmemiş ve alkol katılmamış, ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler katılmış olsun/olmasın.	500	15
2102,1	Canlı mayalar.	3	15

Kaynak: *Ekonomi Bakanlığı*

Tablo II

Mısır Arap Cumhuriyeti Menşeli Ürünlerin, Türkiye Cumhuriyeti'ne İthalatında Tabi Olduğu Taviz Bilgileri

KN Kodu	Ürün Tanımı	Miktar (ton)	MFN Vergilerden Tarife İndirimi (%)
Fasıl 3	Balıklar ve kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar ile suda yaşayan diğer omurgasız hayvanlar (0301 hariç).	Sınırsız	50
602	Diğer canlı bitkiler (kökler dahil), çelikler ve daldırmalar; mantar miselleri (0602.90.91, 99 hariç).	Sınırsız	100
603	Buket yapmaya elverişli veya süs amacına uygun cinsten kesme çiçekler ve çiçek tomurcukları, taze, kurutulmuş, boyanmış, ağartılmış, emprenye edilmiş veya başka şekilde hazırlanmış.	15	100
701,9	Diğer patatesler, taze veya soğutulmuş.	400	100
703,2	Sarımsak, taze veya soğutulmuş.	100	100
705	Marul (Lactuca sativa) ve hindiba (Cichorium spp.), taze veya soğutulmuş.	600	100
706	Havuçlar, şalgamlar, kırmızı pancar, teke sakalı, kök kerevizi, turplar ve benzeri yenilen kökler, taze veya soğutulmuş.		
709	Diğer sebzeler, taze veya soğutulmuş (0709.90.31, 39 hariç).		
710	Sebzeler (pişirilmemiş veya buharda veya suda kaynatılarak pişirilmiş), dondurulmuş (0710.80.10 hariç).		
711	Geçici olarak konserve edilmiş (örneğin, kükürt dioksit gazı kullanılarak, salamurada, kükürtlü su içinde veya diğer koruyucu eriyikler içinde), fakat bu halleriyle derhal yenilmeye elverişli olmayan sebzeler (0711.20, 40 hariç).		
712	Kurutulmuş sebzeler, bütün halde, kesilmiş, dilimlenmiş, kırılmış, toz halinde veya başka şekilde hazırlanmamış.		
804,1	Hurma, taze veya kurutulmuş.	5000	100
804,5	Guava armudu, mango ve mangost, taze veya kurutulmuş.	1000	100
810,1	Çilekler, taze.	200	100
909	Anason, Çin anasonu, rezene, kişniş, kimyon veya Karaman kimyonu tohumları, ardıç meyvaları.	100	100
910	Zencefil, safran, zerdeçal (curcuma), kekik, defne yaprakları, köri ve diğer baharatlar.	100	100
1006,2	Kavuzu çıkarılmış (kahverengi) pirinç.	30000	100
1006,3	Yarı veya tam olarak değirmenden geçirilmiş pirinç, parlatılmış veya perdahlanmış olsun/olmasın.	10000	50
1202	Yer fıstığı, kavrulmamış veya başka şekilde pişirilmemiş.	500	100
1704	Kakao içermeyen şeker mamulleri (beyaz çikolata dahil).	2000	15 (*)
1806	Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları.	1000	15 (*)
1902	Makarna, pişirilmiş veya etle veya diğer maddelerle doldurulmuş ya da başka şekilde hazırlanmış olsun/olmasın, spagetti, makaroni, şehriye, lazanya, gnocchi, ravioli, cannelloni,kuskus gibi hazırlanmış olsun olmasın	1000	15 (*)
1905	Ekmek, pasta, kek, bisküvi ve diğer ekmekçi mamulleri, kakao içersin/içermesin; hosti, eczacılıkta kullanılan boş ilaç kapsülleri, mühür güllacı, pirinç kağıdı ve benzeri ürünler.	1000	15 (*)
2001,1	Hıyarlar ve kornişonlar, sirke veya asetik asitle hazırlanmış ya da konserve edilmiş.	1000	15
2008	Tarifenin başka yerinde belirtilmeyen veya yer almayan meyvalar, sert kabuklu meyvalar ve yenilen diğer bitki parçaları, başka surette hazırlanmış veya konserve edilmiş, ilave şeker, diğer tatlandırıcı maddeler alkol katılmış olsun/olmasın.	500	15
2009	Meyva suları (üzüm şırası dahil) ve sebze suları, fermente edilmemiş ve alkol katılmamış, ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler katılmış olsun/olmasın.	500	15
2102,1	Canlı mayalar.	3000	15 (*)

(*) 1704, 1806, 1902, 1905 ve 2102.10 AS kodlarının altında yer alan ürünlerde ad-valorem vergiler kaldırılıyor ve indirimler tarım payı üzerindeki vergilerden yapılıyor.

Kaynak: *Ekonomi Bakanlığı*

Bu dört ayrı takvime göre, listelerde yer alan ürünlerin gümrük vergileri ve eş etkili vergileri sıfırlanıyor. Böylece Anlaşma'nın yürürlüğe girdiği tarihten başlamak üzere 1 Ocak 2020 tarihine kadar vergiler yürürlükten kaldırılıyor. Örnek vermek gerekirse, Liste II'de yer alan bir ürün için 2007 yılına kadar uygulanan 100 birimlik vergi kademeli olarak indiriliyor. 2008 yılında 90 birime, 2009 yılında 75 birime ve takvimde yer aldığı üzere yıldan yıla oran azaltılarak, 2014 yılında uygulanan vergiler tamamen kaldırılıyor.

Tablo III

1994-2012 Yılları Arasında Türkiye ile Mısır Arasında Yapılan İthalat ve İhracat Değerleri ile Değişim Oranları

YILLAR	İTHALAT		İHRACAT	
	DEĞER (000 $)	DEĞİŞİM (%)	DEĞER (000 $)	DEĞİŞİM (%)
2012*	1.220.463	-	441.929	
2011	1.382.216	49,1	2.759.176	22,5
2010	926.476	44,4	2.250.577	-12,1
2009	641.551	-32	2.559.030	79,3
2008	942.816	38,7	1.426.449	58
2007	679.932	73,2	902.702	27,2
2006	392.523	46,9	709.353	3,2
2005	267.245	4,7	687.299	45,2
2004	255.241	34,8	473.145	36,8
2003	189.397	60,2	345.778	5,9
2002	118.172	28,8	326.389	-22,6
2001	91.720	-34,8	421.468	12,2
2000	140.720	29,1	375.707	-19,6
1999	108.976	-72,2	467.413	-1,4
1998	392.959	-1,49	474.229	55,8
1997	398.897	46,4	304.459	-3,7
1996	272.394	29,3	316.262	28,5
1995	210.648	69,6	246.113	26,5
1994	124.209	-	194.520	-

** 2012 verileri geçici olup, ilk dört aylık verileri içermektedir.* **Kaynak:** *TÜİK Dış Ticaret verilerinden derlenmiştir*

Diğer taraftan (Liste I'de yer alan ürünler için) gümrük indirimleriyle ilgili takvimin, anlaşmanın yürürlüğe giriş tarihinin daha erken olacağı beklentisiyle düzenlendiği görülüyor. Bu maddeye göre, gümrük vergileri ve eş etkili vergiler anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yüzde 50 ve 1 Ocak 2007 tarihinde yüzde 25 indirilecek ve 1 Ocak 2008 tarihinde ise tamamen kaldırılıyor. Ancak anlaşmanın 1 Mart 2007 tarihinde yürürlüğe girmesi sebebiyle, indirimler bu tarihi esas alarak uygulanıyor. Taraflar yükümlülüklerini 1 Mart 2007 tarihinden itibaren uygulamakla yükümlü tutuluyor.

TÜRKİYE-MISIR ARASINDA TARIM ÜRÜNLERİ TİCARETİ

Türkiye ile Mısır arasında tarım ürünleri ticaretinde uygulanacak tercihli rejim de Protokol II ile belirleniyor. Anlaşma gereği tarım ürünlerinde, tarafların ihracatı açısından önem arz eden belirli ürünlerde kotalar dâhilinde veya herhangi bir miktar kısıtlaması olmaksızın vergi indirimi/muafiyeti şeklinde taviz değişiminde bulunuluyor.[2]

Bu kapsamda, Türkiye Cumhuriyeti menşeli ürünlerin Mısır Arap Cumhuriyeti'ne ihracatında Tablo I'de belirtilen tavizlere tabi oluyor:

Mısır Arap Cumhuriyeti menşeli ürünlerin Türkiye Cumhuriyeti'ni ithalatı da Anlaşma kapsamında taraflar arasında uygulanacak tercihli menşe kuralları Protokol III[3] ile belirlenmiş olup, anılan Protokol Pan-Avrupa-Akdeniz modelini temel alıyor.

TÜRKİYE-MISIR ARASINDAKİ TİCARİ İLİŞKİLERİN SEYRİ

TÜİK verileri ışığında, taraflar arası ticaretin artma eğiliminde olduğu görülüyor. Anlaşmanın yürürlüğe girdiği, 1 Mart 2007 tarihinden bugüne iki ülke arasında ithalatın ve ihracatın arttığı gözleniyor. Ancak 2009 yılında Türkiye'nin Mısır'dan ithalatının yüzde 32, 2010 yılında Türkiye'nin Mısır'a ihracatının yüzde 12,1 azalması dikkat çekiyor. Bunun sebebinin yaşanan küresel kriz ve Mısır'da yaşanan siyasi gelişmeler olduğu ifade ediliyor.

Arap Baharı olarak adlandırılan Mısır, Tunus, Cezayir, Libya, Bahreyn, Ürdün ve Yemen'de baş gösteren mitingler, protestolar ve halk ayaklanmaları, 2010 yılının ilk çeyreğinde Türkiye'nin Mısır ile olan ticaret hacmini olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Ancak olayların yatışması neticesinde Türye'yle Mısır arasındaki ticaretin eski haline dönmüş olduğu ve Türk ihracatçısının lehine gelişmelerin olduğu belirtiliyor.

Diğer taraftan Türkiye-Mısır Serbest Ticaret Anlaşması'nın imzalanmasını takip eden 2006 ve 2007 yılları boyunca, iki ülke arası yatırım ilişkileri konusunda özellikle Türkiye kaynaklı tekstil ve hazır giyim yatırımcılarının Mısır'daki faaliyetleri nedeniyle, bir hareketlilik yaşandığı göz ardı edilmemeli.

Mısır'daki Türk yatırımları, yüzde 80 oranında tekstil ve hazır giyim alanında yoğunlaşmış olmakla beraber, otomotiv ve otomotiv yedek parçası, boya-kimya, elektrik-elektronik, mobilya ve turizm alanlarına da yayılıyor. Türk firmalarının emek-yoğun sektörlerde yatırım yapması nedeniyle istihdam edilen Mısırlı sayısı oldukça yükselmiş bulunuyor. Hâlihazırda Türk firmalarının 40 bin Mısırlıya istihdam sağladığı tahmin ediliyor.[4]

Dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise gümrük vergilerinin kaldırılması için dört ayrı takvim belirlenmesi ve bu takvimlerin henüz tamamlanmamış olması. Sonuç olarak, vergilerin tamamen kaldırılmasıyla, Türkiye'nin Mısır'a ihracatında daha fazla hareketlenme olacağı öngörülüyor.

Dip not:

[1] *Ekonomi Bakanlığı, Türkiye-Mısır Serbest Ticaret Anlaşması.*
[2] *Ekonomi Bakanlığı, Türkiye- Mısır Serbest Ticaret Anlaşması.*
[3] *Ekonomi Bakanlığı, Türkiye- Mısır Serbest Ticaret Anlaşması.*
[4] *Türkiye-Mısır Ticari ve Ekonomik İlişkileri Raporu, DEİK Türk Mısır İşbirliği.*